

АУДІЮВАННЯ ТА ЙОГО МІСЦЕ В УЧБОВОМУ ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ ВУЗІВ

Овчаренко З.П.

старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1 факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

При навчанні фонетиці іноземної мови необхідна наявність постійного порівняльного аналізу фонологічної системи англійської мови й рідної фонологічної системи. Для цього, вже з перших занять вступно-коррективного фонетичного курсу студентам необхідно запропонувати завдання на сприйняття англійських стимулів, які є мінімальними парами. Цей тип завдань допомагає студентам зрозуміти різницю між фонологічною системою рідної та іноземної мови і, як наслідок, допомагає зрозуміти причини акценту та оволодіти, в перспективі, безакцентною вимовою й умінням правильно розуміти іноземну мову.

Отже, порівняння рідної фонологічної системи та системи англійської мови має проходити червоною стрічкою через весь процес навчання фонетиці, оскільки саме відмінності у складі та якості фонем двох мов є головною перешкодою в процесі оволодіння фонетикою іноземної мови, як у перцептивному, так і в артикуляторному планах. Робота над сприйняттям мови дуже важлива вже з перших занять з практичної фонетики, оскільки, слухачі, які не чують певний англійська контраст, ніколи не зможуть відтворити його в мові [1, с. 2-10].

За результатами проведеного експериментально-фонетичного дослідження найбільші перцептивні труднощі виникають під час показу контрасту голосних [I:] - [I] [2]. Наприклад, слово [di:p] сприймається як [dip] тому, що алофон голосного [i:] перед глухим згодним (в даному випадку перед [p]) коротший, ніж перед дзвінким приголосним, і українські аудиторі сприймають його не як алофон голосного [i:], а як інший голосний – ненапружений [i]. Тобто аудиторі не знають (або недостатньо добре розуміють) правила аллофоного варіювання.

Вони звикли орієнтуватися на протяжність голосного, а не на його якість, а голосний у слові [di: p] такий же по протяжності як [i] в слові [dip] . Отже, ці голосні можуть правильно розрізнятися лише у процесі обліку їх якості. Відомий дослідник А. Гімсон каже, що «протиставлення на зразок [bi: t] – [bit] дуже складне і відмінність голосних по протяжності вимовляння в даному випадку незначне», тобто тут студенти при ухваленні рішення про стимули повинні в першу чергу враховувати якість голосного, а не його протяжність.

У зв'язку з цим, дуже важливо з перших занять навчити студентів правилам позиційної протяжності і стислості голосних звуків, причому робити це треба не формально, а практично, при вимовлянні кожного слова, що сприяє підвищенню якості аудіювання стимулів з позиційно короткими і довгими фонемами. У результаті цього, знання правил позиційної протяжності звучання і вміння їх правильно застосовувати позитивно впливає на якість сприйняття шумних “проривних приголосних” у фінальній позиції в слові. Студенти добре розпізнають дані звуки, орієнтуючись на протяжність попереднього голосного, а не на дзвінкість або глухість приголосного, оскільки ця якість є досить відносною коли мова йде про приголосні у фінальній позиції. Англійські галасливі стичні приголосні є напівдзвінкими на кінці слів, а тому, при їх сприйнятті ознака глухості / дзвінкості не є ревалентністю. Спілкуючись зі студентською аудиторією викладачі звертають увагу на сприйняття гучних проривних приголосних наприкінці слів .

Одним з найбільш важливих відмінностей в системах англійських і українських голосних є наявність напружених і ненапружених голосних в інвентарі англійських голосних. Якщо протяжність голосного може варіюватися (позиційно довгий / короткий), то якість напруженість / ненапруженість є постійною. Як напружені, так і ненапружені англійські голосні можуть бути позиційно довгими і позиційно короткими. Наприклад, напружений довгий (в системі) голосний [i:] є позиційно довгим перед дзвінким приголосним у слові [si:d] і позиційно коротким у слові [si:t]. А тому, якщо студенти привчаються правильно вимовляти і розрізняти напружені голосні,

вони вже на початковій стадії вивчення мови будуть безпомилково визначати їх за даною ознакою, незалежно від того, довгі вони чи позиційно короткі.

Що ж стосується сприйняття приголосних в початковій позиції, то тут необхідно познайомити студентів з поняттям Voice Onset Time (VOT), або так би мовити, час включення голосу. Така необхідність обумовлена наявністю суттєвих відмінностей між українською та англійською мовами за даною ознакою. Так, в українській мові час включення голосу випереджає або навіть збігається з утворенням змикання дзвінких приголосних, тому ми маємо повно дзвінкові приголосні, наприклад [б]. В англійській же мові час включення голосу запізнюється, спочатку відбувається змикання, а вже потім включається голос, тому англійські вибухові стичні не такі звучні, як українські. Знання даної специфіки також підвищує рівень правильного сприйняття стимулів англійської мови, котрі включають дані звуки.

Необхідно відзначити, що труднощі у сфері перцепції іншомовної мови не вичерпуються лише деякими основними положеннями, розглянутими в даній статті. Однак з вищевикладеного можна зробити висновок, що перцептивний аспект у навчанні студентів англійській вимові важко переоцінити, оскільки постановка безакцентної вимови неможлива без роботи перцептивної системи, обробки стимулу у багатьох напрямках. Навчання перцепції та аудіювання як вищої стадії сприйняття, більш того сприйняття з розумінням, має стати органічною складовою роботи на заняттях з фонетики англійської мови.

Література:

1. Бондарко Л. В. Фонетическое описание языка и фонологическое описание речи / Л. В. Бондаренко // Л. : ЛГУ, 1981. – С. 9-55.
2. Джапаридзе З. Н. Перцептивная фонетика / З. Н. Бондаренко // (Основные вопросы). – Тбилиси: Мецниереба. – 1985. – С. 5-33.